

'Crien -mu', Pɔlu gba la

TITL

yi

1 ¹Mɔ Pɔlu, 'mɔ -yi 'crien -bu 'cri, 'mɔ -bu, -ε mɔ Nyisua a -kvannunyo, kɔ -Yusu 'Klɩsu a -mɔnanyɔ. Nyisua, nɔ- le 'mu, -ε di-e nu, 'mu nyibli -mu', ε -ha 'li, 'ki bu kuo =ne =wlu yi -hεε -ni, kɔ, 'ki bu yi -haantɔwin a pɛpɛ -mu', -ε tve nε -a mu nunuklɔ -mu', -ε yi Nyisua a plɔ -blee -ni. ²Kε -'n ni 'a nunuo, -ε di-e nu, nyibli 'mu=v yi -tεε, -ε mɔ, 'klɔ yrayru -mu', -ε 'ye ni -wε 'li, v kɔ=ɔ ni. Ti -mu', -ε kɔ 'yri Nyisua 'ye la 'klɔ ni ni, 'ki ε pu la 'li= 'li, -ε mɔ, ε kɔ bu -nyi la 'klɔv a 'mu -tonyibli. Nyisua 'yi hi -kɔ, 'klɔ -mɔ 'klɔ. ³Ti -mu', ε pu la 'li, -tε ε nyre 'v, 'ki ε naa 'li 'a win nyibli wlɔn, 'ε tɔv nε -a mu 'klɔ yrayru a 'mu. -Ti a 'mu, ε nɔ- ε lee 'mu, -bu hla. Nyisua -mu', -ε wε -a mu, ε nɔ- lee 'mu, 'ki -bu mu -ti a 'mu nyibli -bi le -lee -ni.

⁴Titi o, -mɔ 'n yi -mɔ 'cru -ni. =Wɩ 'na kɔkɔyu yi, -kɔti -Yusu 'Klɩsu ni -do, ε nɔ- -a kuo =wlu yi. -Aan 'Baɩ Nyisua, ε kɔ -Yusu 'Klɩsu 'hven-, -ε wa -a mu, bu nu -mu -haande -mɔ, ε kɔ, bu -nyi -mu kibuwεenle.

-Tε 'cve a ye'nanyv a nunuklɔ kɔ bu ni 'mu

⁵'Ki 'n hie 'li -mu Kletɩblugba 'kwli bu, -ε di-e nu, -tεbli -mu', -ε 'yεε ni -hrenti -ni, -mu=v -hrenti -ni. 'N -hve=ε ni -wε, -bu na 'du a pɛpɛ kle, -v ni 'li Kletɩblugba 'kwli, -ε di-e nu, -mu 'v nyibli ble -tu, -wɩ yi, -tε 'n nu la 'a hihla, v 'mu 'cve a ye'nanyv mɔ.

⁶Nyiblo -bu, -ε di 'cve a ye'nanyɔde nu, ε blεε yi, bu mɔ -haannyiblo. ε blεε yi, bu mɔ nugba ni -do a nyibw^a. 'A 'yonv kɔ bu kuo -Yusu 'Klɩsu =wlu yi, ε kɔ, 'waa nunuklɔ kɔ bu 'sii 'v yi, -ε di-e nu, nyibli a pɛpɛ 'mu=v 'ye, -ε mɔ, v 'ni -nu=o yinyrede, ε kɔ, v kɔ 'v nyibli a 'v=tuule. ⁷'Cve a ye'nanyv mɔ Nyisua a -kvannunyo -ni. ε nɔ- kɔ -ti 'ki yinyrede =dv 'yi yi -blεε -ni,

^a 1.6 -v'v-: ε 'yi yi -blεε -ni, bu nu -wlawli.

bu ni 'li 'a nunuklo 'kwli. E 'yi yi -blee -ni, bu 'yaa 'li 'a dɔnu. E 'yi yi -blee -ni, bu bi yru' le 'a -ne ti. E 'yi yi -blee -ni, bu -hie ne 'a dɔnu nɔ wlɔn. E 'yi yi -blee -ni -we, bu kɔ 'kla. E 'yi yi -blee -ni, bu nve 'wli dɔakti. ⁸Kee, de e kɔ bu nu, e nɔ- mɔ: nyibli -mu', -v pue 'li-t mɔ, e kɔ bu kikle -nu le -tee, e kɔ, bu nve -haande a nunuo, e kɔ, bu -hie 'lu le -tee, bu 'sii 'u yi, bu mɔ -tee a Nyisua nyiblo, bu yi 'a dɔnu a naale -tee. ⁹-Tee a Nyisua a -ti -mu', -a tue nyibli, e nɔ- kɔ -bu ni 'li 'a -wlu ki ti a pepe, -e di-e nu, e 'mu 'hru kɔ, 'ki bu nu win a 'mu, bu pu nyibli 'klɪ yra le, e kɔ, nyibli -mu', -v -wen win a 'mu yi, e 'mu -nu -tɔɔ -ni, -e mɔ, v ke ni.

¹⁰Ke- -bu nu 'u 'cve a ye'nanyu a ble-tutuo, -kɔti nyibli -huɔhu 'yi 'u Nyisua a win a 'v-tuule -kɔ, 'ti- -ti -mu', v hle, e 'ni -da-a -dedede, 'v kee nyibli -we. Seyi-seyi, nyibli -mu', -v ni -teblɔv a 'mu, nu- mɔ -Juukve -mu', -v -he -Yusu a nyibli, 'ti- -v hle-e, -e mɔ, -Yusu a nyibli a pepe kɔ bu -tuu 'u -Juukve a tete. ¹¹'Cve a ye'nanyu kɔ bu lee -nu, bu 'kee -teblɔv a 'mu, 'a tɔɔle, -kɔti v nu-o ni, 'ki 'li 'kayo -bi bu, nyibli a pepe 'v -ha 'u -haan'hru bu wlɔn. -Teblɔv a 'mu, v tue nyibli a 'mu, v blee yi bu 'kee ne 'a tɔɔle. Kee, v ni-e ni, -e di-e nu, v 'mu 'wliye 'ye. ¹²'Ki 'li Kletikve a 'mu 'nyɪ, nyiblo -du ni la 'li, 'e mɔ la 'waa winwlɔn-hanyɔ -bi. E nɔ- hle la-a, -e mɔ: «Kletikve mɔ hulekɔnyibli -nɔɔ, 'v 'wi-t -balɔmamɔ yi, e kɔ, v 'ni -hva-a li -kuan a nunuo. Diide ni -do, nɔ- kɔ -ti v yi 'lu -mɔ le -hie.» ¹³Winwlɔn-hanyɔ a 'mu, e hla la -ti a -tee. 'A -ti, -ni yi 'li -nu -mɔ ni -hlee -ni, klaa -nu 'yi, -e di-e nu, de -mu', -e mɔ -ti a -tee, v 'mu=v -wlu yi -kuo -ni. ¹⁴Lee -nu, -e mɔ, bu 'kee -Juukve a hiledv a -wienlekɔkɔve de, -e 'ye ni da -dedede, kɔ, nyibli -bu, -v hia -ti a -tee ki, v 'ni 'kve 'li 'waa tete -wien le.

¹⁵Nyiblo a =wlu 'bu 'sii 'u yi, -e -bi -tebli a pepe -mu', e ni, e 'sii 'u yi. Kee, nyibli -mu', -v kɔ =wli =yi 'u yi 'sii -ni, 'ti- -v 'yi Nyisua =wlu yi -kuo -ni, v nu- -mɔ -bi, -tebli a pepe -mu', v ni, e nyre yi. 'A -ne ti, yinyre-tebli, e nɔ- v yi 'lu -mɔ le -hie. 'Ye -bu bu yi yinyre-tebli ni ni, -tuɪ 'ni -nu-o li -nu. ¹⁶U hle-e ni -tee, -e mɔ, v yi Nyisua ni, kee, yinyre-tebli -mu', v ni, e tue -ne nyibli yi, -e mɔ, v 'yi-t -yi. U 'ni -tuu-o 'v Nyisua 'u. De -mu', Nyisua yraa -ni, e nɔ- v ni. U 'yi 'klɪ -kɔ, 'ki bu nu -haan-tebli.

Tɔɔ nyibli -tee a Nyisua a win

2 ¹-Mɔ -bi, tɔɔ nyibli -ti a -tee, -e kve 'li Nyisua -mɔ bu. ²Lee kukunyɔ, -e mɔ, v 'ni 'hie 'li 'waa dɔnu nɔ wlɔn. Bu nu -tebli -mu', -e 'sii 'u yi, -e di-e nu, nyibli 'mu 'v -nu 'v -tuu -ni. Bu -hie 'lu le -tee, v 'mu 'waa dɔnu a naale yi. Bu kuo Nyisua =wlu yi. Bu nve nyibli, 'ki 'li 'waa =wli a pepe ki. Bu kɔ =wlu a 'lɪla, 'ki 'li -hwen a 'yiye 'kwli.

³Nyrɔnukui -mɔ -bi, lee -nu -we, -e mɔ, 'waa 'yrinaabv kɔ bu blee Nyisua a plɔ. U 'yi yi -blee -ni, bu nyre nyibli a 'nyre yi. U 'yi yi -blee -ni, bu -hie 'waa dɔnu nɔ wlɔn. U kɔ bu pu -haan-tɔ, ⁴-e di-e nu, v 'mu 'yonu nyrɔyo -tɔɔ -ni, -e mɔ, v kɔ bu nve 'waa nyɪbepu, kɔ 'waa 'yonu 'hven-, ⁵e

kɔ, bu -hie 'lu le -tɛɛ, kɔ, 'waa 'yrinaabvɛ 'mv 'v yi 'sii -ni. Bu kɔ 'lɛ 'waa 'kayɛ a -kvan a de -mɔ -tɛɛ. Bu nu yɛnɔ-tɛblɛ. Bu -tuu 'v 'waa nyibɛpɛv. 'Bu yɛ-tɛ le ni ni, nyibli 'yɛ 'li-tɛ 'li -wɛ, bu hla Nyɛsva a win -tɛ -hɛvɛn yɛɛ.

⁶Gbloyɔ -mɔ -bɛ, lee -nɛv, 'kɛ bu -hie 'lu le -tɛɛ, v 'mv 'waa dɔnɔv a naale yi -tɛɛ. ⁷-Na 'mumu, 'n yɛ -mv 'ni -lee -ni, yɛnɔ-tɛblɛ ni -do, ɛ nɔ- -bu nu, -ɛ di-e nu, -tɛ -na 'bio gbloyɔ a 'yrinaabvɛ kɔ bu ni 'mv, v 'mv-v yi. 'Bu mɔ, -ni yɛ -nɛv ni tɛɛ -ni, nu-o, bu yi-e, -ɛ mɔ, -nɛv -tɛ a -tɛɛ ni. Tɔɔ -ni -tɛɛ, -ɛ di-e nu, nyibli 'mv 'v -mv 'v -tuu -ni. ⁸De -mv', -ɛ nɔ yɛ, nyiblo 'yɛ ni di 'v -tɛ -hɛvɛn 'hɛvɛn ni -hlaa -ni, ɛ nɔ- -bu tɔɔ -ni, -ɛ di-e nu, -tɛv 'mv -na yɛnyibli nu, -kɔtɛ -tɛ v 'yɛ ni di -tɛ -hɛvɛn -dɛv ni 'yɛ, bu hla, 'kɛ 'v -a mv kɛ.

⁹-Kvannunyiibli -mɔ -bɛ, lee -nɛv -wɛ, bu -tuu 'v 'waa nyibli gbagbɛ 'v 'a -nɛ ti. Bu nu de -mv', -ɛ yɛ 'waa nyibli gbagbɛ a plɔ -blee -ni. U kɔ -nɛv 'hɛvɛn-, v 'ni 'plɛɛ 'li, ¹⁰kɔ, v 'ni 'yɛɛ 'li 'waa -tɛblɛ. Kɛɛ, bu nu -haan-kvan, -ɛ di-e nu, 'waa nyibli gbagbɛ 'mv-v 'yɛ, -ɛ mɔ, v mɔ -haannyibli -nɛv. 'Bu mɔ, 'bu yɛ-tɛ le ni ni, -ɛ -bɛ Nyɛsva, -ɛ mɔ -aan Wanyɔ, 'a win -mv', -a tɛɛ -ni, nyibli di 'v-v 'ni -tuu -ni.

**Nyɛsva bu nɛɛ nɛ -a mv, ɛ nɔ- yɛ -a mv 'kɛ -nyi,
'tɛ- -aan nunuklɔ 'ɛ yɛ 'v yɛ 'sii -ni**

¹¹-Tɛ -bu, 'n hɛɛ, Nyɛsva a nyibli kɔ bu -tuu 'v-v, -kɔtɛ Nyɛsva tɔɔ -nɛ nyibli a pɛpɛ ni, -ɛ mɔ, ɛ ni -nɛv -haande -mɔ, -ɛ di-e nu, ɛ 'mv -nɛv wa. ¹²-Tɛ Nyɛsva nu 'a nunuo le, 'a -tɛ, -a yi-e ni, -ɛ mɔ, -a kɔ ba -hie 'v -aan nunuklɔ -mv' bu, -ɛ 'yɛ ni blee Nyɛsva a plɔ, ɛ kɔ, -a 'yɛ yɛ -blɛɛ -ni, -ba nɛv 'klɔ -bu, 'a yɛnyɛ-tɛblɛ, -ɛ kɔ 'tɛv ni -a mv. Kɛɛ, ti a pɛpɛ -bu, -a di 'nɛ- 'klɔ kɛ -hii -ni, -a kɔ -ba -hie 'lu le -tɛɛ, ɛ kɔ, -ba nu de -mv', -ɛ yɛ Nyɛsva a plɔ -blee -ni. ¹³Kɛ- -ba nu, -ba -plɛ -nyɛɔɔ -mv', -ɛ kɔ 'kwɛli -aan Wanyɔ -Yusu 'Kɛsv di 'v di ni de, 'kɛ 'li 'a -tɛ a 'yɛ'vɛvɛ 'kwɛli. ɛ nɔ- mɔ -aan Nyɛsva. ¹⁴ɛ nɔ- -ha 'a dɔnɔv, 'tɛ- 'ɛ 'kɔ, 'kɛ 'v -aan -ta', -ɛ di-e nu, ɛ 'mv -a mv -gbɛ, 'kɛ 'li -aan de 'kuku 'kwɛli, ɛ kɔ, ɛ 'mv-v nu, -a 'mv 'v yɛ 'sii -ni, kɛ 'v 'a dɔnɔv yɛ'. Kɛ- ɛ -nu, -a -hɛ 'a nyibli, -a nɛv -haande a nunuo 'a nɛ ti.

¹⁵-Tɛblɛ a 'mv, ɛ nɔ- -bu tɔɔ nyibli, -nyi -nɛv 'kɛ, ɛ kɔ, -gbɛɛ nyibli -mv', -v 'yɛ ni 'win -tɛ. 'Kɛ -mv', Nyɛsva -nyi -mv, ɛ nɔ- -bu nu, -bu hɛ. -Nɛ 'hɔɔv 'v nyiblo -dɛv -mɔ', ɛ 'ni 'yɛɛ 'li -tɛ -mv', -di hla.

-Tɛ Nyɛsva a nyibli a nunuklɔ kɔ bu ni 'mv

3 ¹Lee Nyɛsva a nyibli, -ɛ mɔ, v kɔ bu -tuu 'v 'blɔgbɛ a yɛ'nanyv a pɛpɛ. Bu nu de -mv', 'blɔgbɛ a yɛ'nanyv a 'mv, v hɛɛ. Bu nɛv -haande a nunuo, 'a -nɛ ti. ²Lee -nɛv, v 'ni 'hlaa 'li nyibli -tɛ -hɛvɛn yɛɛ, ɛ kɔ, v 'ni 'nuo 'li 'blini. Kɛɛ, 'waa -wɛv bu nɔ yɛ, ɛ kɔ, bu -tuu 'v nyibli a pɛpɛ 'v.

³Kɛ- -bu nu 'waa leeɛ, -kɔtɛ -aan 'mumu, ti -hi la a ti 'yɛ, -a 'yɛ la 'lɛɛ-hihie -kɔ. -A 'ni -tuu-o la 'v nyibli 'v. -A ka la -haan'hru -mɔ.

Yunyre-tebli a gblegble, nɔ- -a -hve -ba nu la. E ni -do a 'mu, nɔ- -a yi la 'lu -mɔ le -hie, -a ni la canmlt le. Nyibli yraa la -a mu ni, -aan 'mumu, -a yraa la -nu -we. ⁴E mɔ -tee, -a ni la-a, kee, Nytsua -mu', -e mɔ -aan Wanyɔ, e tɔɔ ne -a mɔ-ɔ yi, -e mɔ, e ni nyibli a pepe -haande -mɔ, kɔ, e nve -nu ni diaki. ⁵E -hen 'nyre, -e mɔ, e wa -a mu ni, 'ki 'li dadɔke 'kwli. Kee, e 'yi -ba nu -haande a -ti 'pa-, e 'yi -a mu -wa. Kee, 'bu wa -a mu, e 'wi yi, e yru -aan nyat a -ti -nɔ. De 'kuku, -e ni la 'v -a mu 'lu, e -ha 'v=v ni. E nu de a 'mu ni, 'ki 'li 'a -Hihiu a 'klɔ 'kwli, -e di-e nu, -a 'mu kuvɛwɛ ni 'hven nu, e kɔ, -a 'mu 'klɔ yrayrɔ kɔ. ⁶Nytsua nu-o ni, 'a -Hihiu 'e kɔɔ ne -a mu win ki pepe, de -mu', -aan Wanyɔ -Yusu 'Klɛsɔ -nu -a -ti. ⁷Ke- e nu 'a nunuo, -e di-e nu, -a 'mu 'klɔ -mu', -e 'ye ni -we 'li kɔ, -kɔtɔ -a yi, -e mɔ, e di -a -mɔ-ɔ 'ni -nyi, 'ti- -a yi-tɔ -ple. Ke- e ni 'mu, -kɔtɔ e nu -a mu -haande -mɔ, 'ki 'li dadɔke 'kwli, kɔ, 'e 'sii 'v -a mu yi, 'ki 'v 'a dɔnɔ ye'.

⁸-Ti -mu', 'n hle, e mɔ -haan-ti -nɔ. 'N -hve -bu 'nɛɛ -nɛ ki bu, -e di-e nu, nyibli -mu', -v kuo Nytsua =wlv yi, v 'mu 'v 'cibi -ni, v 'mu -haande nu. Win -bu, -a tɔɔ -ni, e nɔ- nɔ yi, 'ti- 'e yi nyibli -hɛɛ -ni. ⁹Gble -mu', -e 'ye ni da -dedede, -ni 'pɔv 'li -na wuntɔ 'li. 'Bu mɔ, nyibli 'bu yi gble ni pi, 'ki 'v -aan 'baun a -hrɛn a -hrɛn a de ki, -ni 'pɔv 'li -na wuntɔ 'li. U kɔ -mu 'hven-, a 'ni 'plɛɛ 'li hle, e kɔ, a 'ni 'pɔv 'li gble, 'ki 'v Moise a tete ki. -Tɛblɔ a 'mu, e 'ni -da-a -dedede, e kɔ, e 'ni -hɛɛ-e nyibli. ¹⁰Nyiblo 'bu yi 'li -Yusu a nyibli le ni -gbugbe -ni, yi-hede, -kɔ -bu nu, e nɔ- mɔ -bu ti-e. 'Bu 'tɛɛ yi de a 'mu 'lu -mɔ ni gbe, ti-e de. 'Bu 'ye ni -hva bu pu -mu nva yi bu, -e -bi hlɔɔ -nɛ -dɔnɔ -mɔ le. ¹¹'Bɛ -yi-e ni, -e mɔ, nyiblidɔ a 'mu, -v ni le, v ka -haan'hru -mɔ. U mɔ de 'kukununyɔ -nɔ. 'Waa de 'kuku a 'mu, v ni, e tɔɛ -nɛ nyibli yi, -e mɔ, v ke ni.

Le'boɔwin

¹²'N di te 'li -mu nyiblo -mɔ. 'Bu 'yi Atimastɔ 'pa-, -e -bi Tisiki -nɔ. 'Bu nyre 'li -mu -mɔ, -e -bi -tu 'v 'klɔ, -bu mu 'li Nikopolidɔ 'kwli, -mu 'li 'mu bu -yɛɛ -ni, -kɔtɔ 'n pu 'li-tɔ ni, -e mɔ, ce a ti 'yri, 'ki 'n di 'li mu, 'mu 'li bu ni. ¹³Nyibli -mu', -v mɔ Sinastɔ, -e yi tete, e kɔ Apɔlɔstɔ 'hven-, 'bu yi 'li 'a mu -mɔ ni -hven, -hɛɛ -nu, 'ki 'v 'waa 'dagbablɔ a -ta', -e di-e nu, 'waa -teblɔ 'mu -ce. ¹⁴Nyibli -mu', -v kuo -Yusu 'Klɛsɔ -wlv yi, =wɛ yi -a mu, bu 'nyɛ -haande a nunuo 'a -nɛ ti, -e di-e nu, nyibli -mu', -v yi -hven 'ye, v 'mu -nu -hɛɛ -ni. 'Bu mɔ, 'bu yi-tɔ le ni ni, -e -bi 'waa nunuklɔ 'yi 'li-tɔ 'li -we, bu mɔ dadɔ.

¹⁵Nyibli a pepe, -v kɔ 'mu 'hven-, -v ni 'nɛ-, v 'beti -mu. -A 'beti Nytsua a nyibli a pepe -mu', -v nve ne -aan de, Nytsua bu nu 'aan pepe -haande -mɔ.